

UVODNIK

ODGOVORNO OHRANJAJMO SLOVENSKO IDENTITETO

Letošnja mednarodna konferenca Vzgoja za ljubezen do domovine in države, že tretja po vrsti, nosi naslov Odgovorno ohranjanje slovenske identitete. V letu 2021, ko obeležujemo 30 let samostojne države Slovenije, smo želeli spregovoriti o tem, kakšen je naš odnos do Slovenije, na čem temelji in kako v Sloveniji in po svetu ohranjamo slovenski jezik, kulturo in tradicijo, znanje in zgodovinski spomin, saj so korenine Slovencev zrasle na skupnem geografskem področju.

Če gradimo hišo na trdnih temeljih, ima veliko možnosti, da bo prestala marsikateri pretres. Za človeka je eden takih temeljev etnična, narodna identiteta, ki, tako piše dr. Elisabetta Kovic v pričujočem zborniku, temelji na skupnem jeziku, skupni kulturi, skupnem geografskem položaju, skupni domovini in zgodovinskem spominu. Izgrajena identiteta pomeni, da vemo, kdo smo, od kod prihajamo in kaj nas določa. Da se zavedamo svojih korenin, jih poznamo ter jih spoštujemo. Če je tako, lahko svobodno in samozavestno vstopamo v druge odnose, v druge kulture – brez strahu, da bi kaj izgubili, in tudi brez občutka, da smo vredni več kot drugi. To je pot v sožitje, sobivanje. Dr. Miha Vrbcinc v svojem prispevku pravi: »V sebi trdnih značajev drugačnost soljudi ne vrže s tira, marveč jih spodbuja v odkrivanju skupnega, ne da bi zasuli to, kar je posebno.«

O tem je 30 let pred tem spregovoril ambasador Republike Argentine v (takrat še) Jugoslaviji, ki je 3. junija 1991 (v okviru Gallusovega leta) v polni dvorani Gallusove dvorane Cankarjevega doma v Ljubljani na enem izmed vrhunskih koncertov mešanega pevskega zbora Gallus iz Argentine (pod vodstvom ge. Anke Savelli Gaser, ki je prispevala svoje razmišljanje za ta zbornik in konferenco) rekel, da je ta zbor »most prijateljstva med Republiko Argentino in Republiko Slovenijo« ter da je to, da so Slovenci prišli v Argentino, »sreča za Republiko Argentino, ker so nam Slovenci prinesli vede, znanje in tudi kulturo, kateri smo priča danes tukaj v dvorani« (<https://www.youtube.com/watch?v=E4si5ZBx4rs>). Sledil je dolg aplavz ...

Poseben izziv je narodno identiteto, zvestobo svoji izvorni domovini in ljubezen do te domovine gojiti daleč stran od nje, še posebej za tiste, ki so morali iz nje bežati, kar se je zgodilo premnogim. Irena Urbančič Poglajen to v prispevku razloži s konceptom rezilientnosti; to je sposobnost, da se s presunljivimi doživetji pozitivno soočamo, si opomremo in se pozitivno preoblikujemo, tako da grozote in bolečine ne bi prizadele naše identitete. Dodaja zanimivo misel, da kljub stresnim situacijam njihovi predniki niso prizadete osebe. To nam sporoča, da so imeli močno utrjeno duhovno razsežnost – voljo, zavedanje o smiselnosti, o vrednem, religioznost, čut za drugega, upanje, ljubezen. Zaradi tega so zmogli.

To še danes ponekod uspeva tudi tretji, celo četrti generaciji. Kaže se kot odgovorno ohranjanje identitete – zavedanje svoje zgodovine, ohranjanje jezika, tradicije, kulture, vere, skupnosti, obenem pa spoštovanje kulture, identitete drugih, vključevanje v družbo, v kateri človek živi (npr. v Argentini, Avstriji, Italiji, Nemčiji, Kanadi ...), učenje tamkajšnjega jezika, vključevanje v šole, na delovna mesta ... Gre za integracijo in ne asimilacijo: »Naš izziv je integracija, kjer naj bo naš pečat še vedno na vidnem mestu, posredovanje vrednot še vedno naš cilj, obenem pa je izziv zgraditi močne osebnosti, kjer si argentinstvo in slovenstvo ne konkurirata, pač pa se dopolnjujeta« (Irena Urbančič Poglajen v svojem prispevku). Da je to možno, nam govori več avtorjev prispevkov na tej konferenci, ki prihajajo iz različnih držav po svetu. Gotovo pa to ni lahko in ne pride kar 'samo od sebe'. Za odgovornim, spoštljivim ohranjanjem identitete stojijo izredno močna volja, notranji vzgib in zavedanje, da je to vrednota (smisel, duhovna razsežnost), ljubezen do domovine, do jezika, kulture, tradicije, narave (čustvo), veliko znanja s področja zgodovine, filozofije, psihologije, pedagoških ved, jezika, geografije ... (razum), povezovanje z drugimi (skupnost, socialna raven), skupne dejavnosti, kot so kulturne, športne dejavnosti, praznovanja (duša in telo). Vse to se seveda prepleta eno z drugim, gradi tako osebnost kot skupnost.

Toda zvestobe (domovini), ohranjanja kulture in ljubezni do domovine se ne da zapovedati. Gre za notranjo odločitev, ki jo (ali pa ne) sprejme vsak posameznik v nekem obdobju, potem ko se iz 'dolžnosti', 'navade', včasih prisile kot otrok s starši in prijatelji udeležuje dogodkov, povezanih s Slovenijo. Zvestoba slovenstvu zanj postane tisto 'dobro', ki mu sledi – mu postane vrednota in od tam naprej svobodno živi to svoje notranje prepričanje, v njem raste in šele potem lahko deluje ustvarjalno in povezovalno (to lepo opisuje Martin Sušnik v svojem prispevku). Kot piše Irena Urbančič Poglajen, je poleg drugih stebrov ohranjanja identitete v tujini (pripadnost, izražanje ponosa, samozavest, zavedanje o koreninah, jezik, ohranjanje običajev, integracija in vera) zelo pomemben steber neplačano delo. Delo, ki ga Slovenci v Argentini namenijo slovenski skupnosti (petje, dramske igre, šola, predavanja, praznovanja ...), je prostovoljno, neplačano. Pravijo, da je to vrednota, s plačilom pa bi to postala vrednost. Ali lahko postavimo ceno vrednotam? S tem bi se nekaj, kar temelji na duhovnem, notranjem (vrednota), kar daje smisel, premaknilo na materialno (zunanjo) raven. Vemo pa, kaj se zgodi in koliko časa traja nekaj, pri čemer nas vodi samo zunanja motivacija ... Menim, da se lahko pri Slovencih, ki v tujini – tako izseljenstvu kot v zamejstvu – ohranjajo slovenstvo, izredno veliko naučimo.

Tudi učitelji in vzgojitelji v Sloveniji se trudijo, da bi otrokom v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter dijaških domovih privzgojili ljubezen do domovine. Iščejo različne poti, različne načine – odvisno od tega, kaj čutijo, kateri predmet poučujejo in katere možnosti najdejo pri tem, da bi otrokom kot nekaj lepega, dobrega, vrednega predstavili slovenski jezik, slovenske umetnike, pisatelje, pesnike in druge pomembne osebnosti, slovensko zgodovino, glasbo, hrano, tradicijo, šege in navade, simbole, slovensko naravo in še kaj. Nekateri to naredijo preko igre, drugi preko učenja, tretji s pomočjo spoznavanja v živo (izletov), kuhanja, petja, folklore, risanja in kiparjenja, branja, računalniškega ustvarjanja, fotografiranja, snemanja, proslav ... Kurikulum učiteljem, ki so iznajdljivi, ustvarjalni, ki jim je mar in ki imajo globoko v sebi vrednoto ljubezni do svoje domovine ter tudi spoštovanje drugih, omogoča marsikaj. Veliko dobrih prispevkov slovenskih učiteljev na naši konferenci potrjuje, da je možno poiskati pot, če imamo cilj. Nekaj avtorjev v svojih prispevkih predstavlja delo z otroki s posebnimi potrebami. Tudi njim je treba in je možno privzgojiti ljubezen do domovine. Kot je videti v prispevkih, je ta pri teh osebah lahko posebej iskrena, preprosta in srčna.

Glede na to, da je to naša tretja konferenca, da smo vključno s tem zbornikom objavili in predstavili skupaj že več kot 130 prispevkov vzgojiteljev in učiteljev (samo v tem zborniku 50), ki se v Sloveniji trudijo, da bi v otrocih prebudili ljubezen do naše domovine, vidimo, da se na tem področju veliko dogaja. Marsikaj tudi ni napisano. Gotovo bo vse to delo obrodilo sad. Želimo si, da bi bil tudi ta zbornik v spodbudo drugim vzgojiteljem in učiteljem, ki bi ob prebiranju prispevkov dobili ideje, pobudo, smernice za svojo dejavnost.

Tako kot si Slovenci želimo ohraniti in razvijati slovensko samobitnost, se zavedamo, da si po enaki poti prizadevajo tudi drugi narodi. Na konferenci so svoj način vzgoje mladih za spoštovanje hrvaškega maternega jezika, narodovega kulturnega izročila ter željo za narodov obstoj v družbi drugih narodov predstavile hrvaške učiteljice iz različnih delov hrvaške države. Nakazale so, da je vztrajnost in prava ljubezen do lastnega naroda, domovine in države, ki jo učitelji izžarevajo v stiku z mladimi, najboljša metoda za uspeh.

V pripravi na konferenco smo želeli poleg znanja in izkušenj, o katerih je veliko zapisanega v prispevkih in povedanega ustno, vključiti tudi čut za umetnost, za ustvarjalnost. Tako smo v program vpletli slovenske ljudske pesmi, za kar se iskreno zahvaljujemo g. Marcosu Finku. S svojimi umetniškimi vložki, glasbo in recitacijami so sodelovali tudi učenci OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu. Hvala učiteljici Tatjani Lekan, ki je dala pobudo ter pripravila posnetke.

Vzporedno s pripravo konference je bil spomladi 2021 odprt natečaj za učence osnovnih šol, ki so bili povabljeni, da se poglobijo v preteklost svojega kraja in izdelajo podoben izdelek, kot so ga izdelovali njihovi predniki. Prejeli smo nekaj izdelkov, ki so predstavljeni ob koncu zbornika. Obenem smo razpisali nov natečaj (2021/2022), v sklopu katerega so otroci in njihovi mentorji povabljeni k izdelovanju košar. Za mentorje v povezavi s tem pripravljamo tudi izobraževanje. Tudi to je podrobneje predstavljeno na koncu zbornika.

Na letošnji konferenci smo izredno počaščeni in veseli uvodnih predavateljev. Nagovorili so nas g. Alojz Kovšca, dr. Helena Jaklitsch, mag. Mojca Škrinjar, dr. Stjepan Šterc, g. Marcos Fink in dr. Aleš Štrancar. Ob tem se lahko poglobimo še v 77 prispevkov iz različnih držav: Slovenije (50), Argentine (10), Hrvaške (8), Italije (2), Avstrije (2), Nemčije (2), Madžarske (1), Nizozemske (1), Švedske (1). Iz srca hvala ge. Dragici Motik, ki je ogromno svojega prostega časa namenila temu, da so se udeleženci iz tujine odzvali v tako lepem številu in s kakovostnimi prispevki. Bogastvo sporočil v vseh teh prispevkih je izjemno. Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so s sodelovanjem pokazali, da imajo radi Slovenijo, da spoštujejo preteklost in jim ni vseeno za prihodnost. V prav vseh prispevkih je zaznati, da je avtorjem domoljubje vrednota, zaradi katere druge spoštujejo, a se ne pustijo 'teptati'.

Zahvala gre tudi ravnateljici ge. Sonji Jozelj, ki nam je širokosrčno odprla vrata v prostore Osnovne šole heroja Janeza Hribarja v Starem trgu pri Ložu, a kaj, ko so jih zdravstvene razmere zaradi širjenja koronavirusa tik pred konferenco tesno zaprle. Toda ostajamo povezani.

Za pomoč pri organizaciji se zahvaljujemo tudi Združenju za vrednote slovenske osamosvojitve (VSO) ter dr. Alešu Štrancarju.

Moja iskrena zahvala gre tudi vsem članom organizacijskega odbora. Skoraj leto dni smo se srečevali, skupaj razmišljali, si izmenjevali ideje, pobude, jih izpeljali in si pri tem pomagali. Prav vsak je prispeval svoj zelo pomemben delež tako pri vsebinski kot organizacijski pripravi konference. Hvala tudi vsem ostalim, brez katerih konferenca in e-zbornik ne bi bila takšna, kot sta.

Zate, Slovenija!

Erika Ašič, urednica